

บทบาทและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลาง Role and Participation in the Society of the Thai Muslim Graduates from Middle East

สลิลา พุ่มเพชร¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง “บทบาทและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบการศึกษาศาสนาอิสลามในกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง ศึกษาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้สำเร็จการศึกษาจากกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง และเพื่อหาแนวทางในการนำบุคลากรมุสลิมผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางมาร่วมกันพัฒนาสังคมมุสลิมไทย งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

จากการวิจัยพบว่า ระบบการศึกษาศาสนาอิสลามในตะวันออกกลางมีความหลักสูตรที่เข้มข้น สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ แต่อุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้สำเร็จการศึกษา คือ การยอมรับจากสังคม (สังคมไทยโดยรวมและสังคมมุสลิม) สายงานที่จำกัด แนวคิดที่แตกต่างระหว่างมุสลิมและต่างศาสนิก และการรับรองวุฒิการศึกษา ดังนั้นจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจต่อศาสนาอิสลามและมุสลิม หาสาเหตุความขัดแย้งในสังคมมุสลิมและแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศแถบตะวันออกกลาง

Abstract

This qualitative research entitled “Role and Participation in the Society of the Thai Muslim Graduates from Middle East” aims at studying Islamic education from the Middle Eastern countries, and obstacles previously faced by Thai Muslim graduates. In the data collection process, the researcher conducted documentary perusal of related literature and in- depth interviews of 63 graduates of Islamic education from abroad.

The study revealed that the graduates of Islamic education from abroad was facing multiple obstacles, namely, social recognition, limited opportunities and specializations which suite career niches, differing ways of thinking in the multi-cultural society, degree endorsement. Therefore, actions must be taken for making mutual understanding, solving conflicts through peaceful means and strengthening Thailand’s relations to the Middle Eastern countries for further cooperation.

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเรื่องสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติในความก้าวหน้าและการพัฒนา เป็นตัวกำหนดทิศทางและเป็นสะพานสู่ความสำเร็จในอนาคตของเยาวชน ปัจจุบันสังคมไทยให้ความสำคัญต่อการศึกษามาก

¹ ผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษาเพื่อการพัฒนา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
sailampp@gmail.com

ขึ้นหากเทียบกับอดีต ผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยนิยมส่งบุตรหลานทั้งชายและหญิงไปศึกษาต่อต่างประเทศ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์กลับมาพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ จึงมีผู้สำเร็จการศึกษาหลากหลายสาขาจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก

ศาสนาอิสลามส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา การแสวงหาความรู้ และถือเป็นข้อบังคับสำหรับมุสลิมทุกคนที่ต้องศึกษาหาความรู้ ดังที่ศาสดามูฮัมหมัด (ซล.) ตรัสว่า “การแสวงหาความรู้เป็นสิ่งจำเป็นเหนือมุสลิมชายและมุสลิมหญิงทุกคน” และ “ท่านทั้งหลายจงศึกษาหาความรู้ตั้งแต่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ” โดยมีได้ระบุเฉพาะว่าวิชาหรือสาขาใด หากการศึกษา การแสวงหาความรู้ และการให้คุณประโยชน์นั้นอยู่บนพื้นฐานการภักดีต่อพระเจ้า มิได้ตั้งภาคีต่อพระองค์ แต่การศึกษาที่เป็นหนทางไปสู่ความโปรดปรานและใกล้ชิดต่อพระเจ้าที่สุดคือการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ศึกษาคัมภีร์อัลกุรอาน อัลฮาดิษ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ศาสดามูฮัมหมัด (ซล.) ทรงสั่งใช้ให้มุสลิมทำการศึกษาและแสวงหาความรู้แม้ความรู้จะได้อยู่ไกลก็ตาม “จงแสวงหาความรู้เถิด แม้ความรู้จะอยู่ไกลถึงเมืองจีน” ดังนั้นระยะทางหรือความห่างไกลมิใช่อุปสรรคต่อมุสลิมในการศึกษาและแสวงหาความรู้ และชาวไทยมุสลิมจำนวนไม่น้อยส่งบุตรหลานของตนไปศึกษาต่อต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามและวิชาการอิสลาม ณ กลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง อาทิ ซาอุดีอาระเบีย อียิปต์ ลิเบีย คูเวต จอร์แดน อิหร่าน ฯลฯ โดยหวังให้มีการพัฒนาเกิดขึ้นในสังคมและเป็นตัวอย่างที่ดีต่อเยาวชนมุสลิมรุ่นหลังต่อไป

เมื่อสำเร็จการศึกษา (ตรี โท เอก) ก็แยกย้ายกันไปทำงานในสายอาชีพต่างๆ สายงานที่ทำมิให้เลือกไม่มากนัก เช่น ครู ล่าม นักแปลเอกสาร พนักงานสถานทูต สานต่อกิจการทางบ้าน ทำกินในที่ดินที่ทางบ้านแบ่งให้ ทำธุรกิจส่วนตัว ศึกษาต่อ เล่นการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ ขึ้นอยู่กับโอกาสและภาวะเศรษฐกิจ แต่ละปีมีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนไม่น้อย แต่มีไม่กี่คนที่เป็นที่รู้จักในสังคมมุสลิมและอุทิศตนให้กับสังคม

แม้ข้อจำกัดด้านความรู้และมีทางเลือกไม่มากต่ออาชีพ แต่ปัจจุบันสังคมมุสลิมไทยได้รับการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น เนื่องจากบุคคลที่สำเร็จการศึกษาด้านศาสนาอิสลามได้นำความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับกลับมาพัฒนาสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมมุสลิม ซึ่งจะสังเกตเห็นได้จากการมีบทบาทของบุคคลเหล่านั้นต่อสังคมมุสลิมไทย

ขณะเดียวกัน ในระหว่างผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางเองก็มีความขัดแย้งเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งอาจเกิดจากหลายสาเหตุ ทำให้เกิดช่องว่างและระยะห่างขึ้นในสังคมมุสลิมไทยอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนั้นยังมีมุสลิมจำนวนไม่น้อยที่ไม่พอใจการทำงานหรือพฤติกรรมของผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางอีกด้วย สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษา

บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลาง ความรู้และแนวคิดที่นำกลับมาพัฒนาสังคมมุสลิมในบ้านเกิด นักศึกษากลุ่มใด แนวความคิดใด หรือมีข้อขัดแย้งจะมีบทบาทมากต่อสังคมมุสลิมไทยในอนาคต การประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาและปัจจัยในการเลือก บทบาทของมูลนิธิและองค์กรความช่วยเหลือและการสงเคราะห์จากกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง ความขัดแย้งและสาเหตุที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิมไทย มีแนวทางการแก้ไขอย่างไร สิ่งเหล่านี้ถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจและสมควรที่จะมีการหยิบยกขึ้นมาศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการศึกษาศาสนาอิสลามในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง
2. ศึกษาอุปสรรคที่เกิดกับผู้สำเร็จการศึกษาจากกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง อาทิ โอกาสและความรู้ที่จำกัดกับอาชีพและสายงาน การนำความรู้และประสบการณ์มาพัฒนาสังคม การยอมรับจากสังคม แนวคิดที่แตกต่างกันระหว่างมุสลิมและต่างศาสนิก

3. เพื่อหาแนวทางในการนำบุคลากรมุสลิมผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางมาร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาสังคมมุสลิมไทย

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาต่อ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวกับการตัดสินใจศึกษาต่อ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ
4. แนวคิดและทฤษฎีแรงจูงใจ
5. แนวคิดเกี่ยวกับอิสลามกับการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร หนังสืออนุสรณ์และที่ระลึกที่กล่าวถึงศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาจากกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยและหลักสูตรในประเทศดังกล่าวที่กล่าวถึงระบบการเรียน หลักสูตร แนวความคิด ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ส่วนที่ 2 ศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Respondents) ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสอน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา คณาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่สถานทูต ล่าม คณะกรรมการกลางประจำกรุงเทพมหานคร และบุคคลที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 6 กลุ่ม จำนวน 63 คน โดยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และสอดคล้องกับงานวิจัย โดยวางแผนทางการสัมภาษณ์ กำหนดประเด็นของข้อมูลที่ต้องการ พร้อมบันทึกเทป และจัดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

โดยแบ่งกลุ่มและจำนวนผู้ให้ข้อมูลงานวิจัยดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา จำนวน 10 คน
2. คณาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย 10 คน
3. เจ้าหน้าที่สถานทูต 13 คน
4. ล่ามในโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 20 คน
5. คณะกรรมการกลางประจำกรุงเทพมหานคร 5 คน
6. บุคคลที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสอบถามความคิดเห็น เช่น ระยะเวลาในการศึกษา ปัญหาที่ประสบระหว่างศึกษาในมหาวิทยาลัย ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน

การศึกษาต่อ ฯลฯ

2. กลุ่มคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามเป็นการสอบถามความคิดเห็น เช่น การเลือกสถาบันการศึกษาและสาขาวิชา ทูการศึกษา ฯลฯ

3. เจ้าหน้าที่สถานทูต ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามเป็นการสอบถามความคิดเห็น เช่น การเลือกศึกษาต่อ ปัญหาในการเรียน ปัญหาทางบ้าน และการเลือกอาชีพ

4. ล่ามในโรงพยาบาลเอกชน ใช้การตอบแบบสอบถาม โดยการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา สาขา สถานภาพครอบครัว ทูการศึกษา และอาชีพในอนาคต

5. คณะกรรมการกลางประจำกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสอบถามความคิดเห็น เช่น ระยะเวลาการศึกษา ปัญหาการศึกษาในมหาวิทยาลัย ปัญหาสังคมปัจจุบัน ฯลฯ

6. กลุ่มบุคคลทั่วไป ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ถึงความเป็นอยู่ อาชีพ รายได้ การสนับสนุนให้บุตรหลานได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา การเลือกอาชีพ ฯลฯ

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย เป็นลำดับขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นวางแผนเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้วางแผนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาต่อ แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวกับการตัดสินใจศึกษาต่อ แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ แนวคิดเกี่ยวกับอิสลามกับการศึกษา แนวคิดแรงจูงใจจากตำรา และปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดเบื้องต้น

ขั้นที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลาง ตลอดจนภาพรวม ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และนำข้อมูลที่ได้รวมกับข้อมูลตอนที่ 1 มาพัฒนาเป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยต่อไป

ขั้นที่ 3 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 มากำหนดประเด็นในแบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีศึกษาวิจัยโดยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจวรรณกรรมเป็นการค้นคว้าทางด้านเอกสาร เช่น เอกสารทางวิชาการบทความวารสาร เอกสาร หนังสือพิมพ์ และบันทึกต่างๆ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวกับการศึกษา และความสนใจในอาชีพต่างๆ ของผู้สำเร็จการศึกษาแถบตะวันออกกลาง ซึ่งได้เริ่มศึกษาดังกล่าวตั้งพ.ศ. 2557

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก/กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 63 คน ทำการสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา คณาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่สถานทูต ล่าม และบุคคลทั่วไป ในวันเวลาสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างสะดวก โดยจัดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียงสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยประมวลผลการวิจัยจาก

1. เอกสารที่รวบรวมได้ เช่น รายงานการวิจัย บทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ค้นคว้าจากหนังสืออนุสรณ์และที่ระลึกที่กล่าวถึงศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาจากกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยและหลักสูตรในประเทศดังกล่าวที่กล่าวถึงระบบการเรียน หลักสูตรแนวความคิด ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และเอกสารที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่นำเชื่อถือได้

2. ผลสัมภาษณ์ โดยนำคำตอบที่ได้มาตรวจสอบความเรียบร้อยของคำตอบ จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดมาแยกประเด็น จัดกลุ่มคำตอบ สรุปเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นคำถามแล้วจึงสังเคราะห์ข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อสรุปเป็น

ผลการวิจัย การศึกษาครั้งนี้นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการศึกษาศาสนาอิสลามในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง ศึกษาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง อาทิ โอกาสและความรู้ที่จำกัดกับอาชีพและสายงาน การนำความรู้และประสบการณ์มาพัฒนาสังคม การยอมรับจากสังคม แนวคิดที่แตกต่างกันระหว่างมุสลิมและต่างศาสนิก และเพื่อหาแนวทางในการนำบุคลากรมุสลิมผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางมาร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาสังคมมุสลิมไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา คณาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่สถานทูต ล่ามในโรงพยาบาลเอกชน คณะกรรมการกลางประจำกรุงเทพมหานคร และบุคคลที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว รวมจำนวนทั้งสิ้น 63 คน โดยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย โดยวางแผนทางการสัมภาษณ์ กำหนดประเด็นของข้อมูลที่ต้องการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษา บทบาทและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลาง ศึกษากระบวนการศึกษาศาสนาอิสลามในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง อุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้สำเร็จการศึกษาจากกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง โอกาสและความรู้ที่จำกัดกับอาชีพและสายงาน การนำความรู้และประสบการณ์มาพัฒนาสังคม การยอมรับจากสังคม แนวคิดที่แตกต่างระหว่างมุสลิม และต่างศาสนิก การรับรองวุฒิการศึกษา แนวทางในการนำบุคลากรมุสลิมผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางมาร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาสังคมมุสลิมไทย ภายหลังการจบการศึกษาเรียบร้อยแล้ว โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 63 คน ตามการคัดเลือกแบบเจาะจงที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า บทบาทและการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางนั้นส่วนมากมีอุปสรรคหลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับจากสังคม (สังคมไทยโดยรวมและสังคมมุสลิม) สายงานที่จำกัด แนวคิดที่แตกต่างระหว่างมุสลิมและต่างศาสนิก การรับรองวุฒิการศึกษา ตลอดจนความคาดหวังของสังคมต่อผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลาง

ปัญหาด้านการยอมรับจากสังคม อาทิ ความแตกต่างทางความคิด อคติ ฐานะทางสังคม พื้นฐานครอบครัว เหล่านี้เป็นปัญหาที่ทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับต่อผู้คนในสังคมอย่างแพร่หลายเหมือนผู้ที่จบการศึกษาในประเทศไทย และจากภูมิภาคอื่นๆ อาทิ ยุโรป อเมริกา ฯลฯ

ความแตกต่างทางความคิดทำให้เกิดความไม่เข้าใจในสังคมเกิดขึ้น ระหว่างผู้จบการศึกษากลับมาและผู้ที่อยู่ในสังคมไทย เนื่องจากการรับรู้ที่แตกต่างกันของสื่อแขนงต่างๆ ที่มีการนำเสนอข้อมูลไปในทิศทางที่ผู้มีอิทธิพลต่อสื่ออื่นๆ อาทิ ความรุนแรง การก่อการร้าย ฯลฯ ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยไม่สนใจต่อผู้บริโภค หรือนำเสนอในแง่ดีเหมือนกับเหรียญสองด้าน ดังนั้น ผู้บริโภคต้องรู้เท่าทันสื่อ หากไม่เช่นนั้นแล้วผู้ได้รับผลกระทบอย่างเลี่ยงไม่ได้ คือ ผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลาง

การมีอคติของผู้คนในสังคมเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการไม่ยอมรับในระยะแรกเริ่มของผู้คนโดยทั่วไป ผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางจึงต้องอาศัยความอดทน เพราะเมื่อมีอคติแล้วจึงเป็นที่มาของพฤติกรรมที่ค่อนข้างจะออกไปในทางด้านลบ อาทิ การเลือกปฏิบัติที่เป็นสองมาตรฐาน

ฐานะทางสังคมเป็นสาเหตุหนึ่งในการเป็นที่ยอมรับ เนื่องจากค่านิยมของสังคมไทยต่อผู้มีฐานะทางสังคม

ตามมาด้วยพื้นฐานครอบครัวด้านการทำศาสนกิจ (อิมาตะห์) ของผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองเล่าเรียนมา ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าได้กับครอบครัว ญาติ เพื่อน คนรู้จัก ฯลฯ ขยายวงกว้างไปสู่สังคมรอบข้าง จนทำให้บางครั้งตัดสินใจย้ายถิ่นฐาน และสุดท้ายไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอื่นแทน หรือบางกรณีก็ผู้สำเร็จการศึกษาบางท่านแต่งงานกับบุคคลที่มีแนวคิดและหลักปฏิบัติแตกต่างกัน ก็ทำให้เกิดข้อพิพาททางด้านศาสนา และมีแนวโน้มจะไม่ถูกยอมรับอีกด้วย

สายงานมีให้เลือกมีจำกัด อาทิ สอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา วิทยากรพิเศษ ล่าม ดำเนินธุรกิจส่วนตัว สานต่อกิจการของครอบครัว ฯลฯ สาเหตุเนื่องจากสำเร็จการศึกษาด้านศาสนาเป็นส่วนใหญ่ไม่ใช่สายสามัญ หรือสายอาชีพ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้บางคนตัดสินใจทำงานที่ไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ร่ำเรียนมา บางคนตัดสินใจศึกษาต่อในระดับสูงในสาขาที่ตนเรียนมา บางคนตัดสินใจศึกษาต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพ หรือบางคนเรียนต่อปริญญาตรีทางด้านสายสามัญอีกหนึ่งใบ เพื่อให้ตัวเองมีทางเลือกในสายงานที่กว้างขึ้น

มุสลิมจำนวนมากมีความคิดแตกต่างกัน ทำให้ความขัดแย้งระหว่างกันเกิดขึ้นบ่อยครั้ง รวมไปถึงความขัดแย้งทางความคิดของมุสลิมกับต่างศาสนิกในสังคมเดียวกัน ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้เท่าที่ควร ดังนั้นต้องอาศัยแนวทางสันติผ่านการพูดคุย สานเสวนา โครงการจิตอาสา โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเห็นความสำคัญ

นักศึกษาบางคนจบการศึกษากลับมาจากตะวันออกกลางแล้วเข้ามารับการเทียบวุฒิการศึกษาแต่วุฒิการศึกษากลับไม่ได้รับการรับรอง ทำให้ไม่สามารถเข้าทำงานในองค์กรของรัฐ พลาดโอกาสในการแข่งขัน ซึ่งเมืองไทยจะเข้มงวดมาก

ความคาดหวังของสังคมต่อผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางมีสูงมาก โดยเฉพาะสังคมมุสลิม ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความกดดันอย่างมาก บางครั้งความหวังเหล่านั้นย้อนกลับมาทำร้ายความรู้สึกของทั้งสองฝ่าย คือ ผู้ที่คาดหวังก็หวังอย่างเต็มที่โดยไม่ได้พิจารณาให้รอบด้านถึงคุณสมบัติและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาเอง ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาก็พยายามทำดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ จนบางครั้งต้องทำในสิ่งที่ค้านกับสิ่งที่ตนศึกษามา ทั้งนี้เพื่อไม่ยอมทำให้คนในสังคมเสียใจ อาทิ ผู้คนหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางมาเป็นผู้นำหรือแบบอย่างในการดำรงชีวิตให้กับเยาวชนและผู้คนในสังคม จนลืมไปว่าผู้จบการศึกษาเองก็ต้องการความเป็นส่วนตัวและความเป็นอิสระ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตแบบเดิมต้องเปลี่ยนไปและเกิดความกดดันขึ้นมาในใจ

สภาพแวดล้อมและบริบทของสังคมไทยกับสังคมตะวันออกกลางมีความแตกต่างกันมาก ผู้สำเร็จการศึกษายกคนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมไทยได้ ส่งผลให้เกิดความต่อต้านขึ้นในใจ สุดท้ายก็ตีตนออกห่างจากสังคมไปโดยปริยาย

ผู้สำเร็จการศึกษาจากตะวันออกกลางส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือได้อาชีพที่ตนรักและมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่งเสริมต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

1. การรู้เท่าทันสื่อ ว่าสื่อเป็นของใคร? สื่อต้องการบอกอะไร? ใครได้ประโยชน์จากสื่อนี้? ฟังหูไว้หู รับฟังความคิดเห็นของคู่กรณีจากสื่อ (ใจท์ และ จำเลย) แล้วจะไม่ตกเป็นเหยื่อของใคร
2. หาแนวทางพูดคุยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจกันระหว่างผู้ที่มีความคิดต่าง อาทิ จัดโครงการสานเสวนา โครงการจิตอาสา โดยเชิญชวนคนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ฯลฯ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สังคมและชุมชนเข้มแข็งเป็นปึกแผ่น
3. แนะนำผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในต่างประเทศ ทำการตรวจสอบวุฒิการศึกษาของสถาบันเหล่านั้นว่าได้รับการรับรองและสามารถเทียบได้เท่ากับวุฒิการศึกษาของไทยหรือไม่ เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาในการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์, 2528, **จิตวิทยาการศึกษา**, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ม.ป.ป., **แนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา**, ออนไลน์, สืบค้นจาก
http://www.tobethai.org/autopage2/show_page.php?h=22&s_id=38&d_id=38 (2 มี.ค. 2557)
- จินตนา สายทองคำ, 2539, **การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษาวิทยาลัย
นาฏศิลป์**, ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จรรยา เป็นมิตร, 2555, **การสำรวจความต้องการการแนะแนวของผู้เรียนคณะบริหารธุรกิจ**, รายงานวิจัย
- ชิตติก อาลี, 2554, **วิวัฒนาการการเรียนการสอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้**, รายงานวิจัย
- ประชุมสุข อาชวบำรุง, 2552, **เหตุจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดขอนแก่น**, มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระ
เกียรติ จังหวัดขอนแก่น, รายงานวิจัย
- ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา, 2526, **เรียนเพื่ออะไร**, วิทยาจารย์
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดขอนแก่น, 2552, **เหตุจูงใจในการศึกษาต่อระดับ
ปริญญาโทของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดขอนแก่น**,
รายงานวิจัย
- รังสรรค์ แสงสุข, 2544, **เหตุจูงใจในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิทยบริการ
เฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**, ทูลอดหนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง, มหาวิทยาลัย
รามคำแหง
- รณชัย คงกะพันธ์, 2553, **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนสายอาชีวศึกษาในจังหวัด
ภูเก็ตและพังงา**, รายงานวิจัยวิทยาลัยราชพฤกษ์, 2554
- วินัย สิงหนนท์, 2539, **แรงจูงใจการเข้าศึกษาต่อของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างยนต์
วิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง**, นิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารอาชีวศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- สุทธิรักษ์ เสมอกัน, ม.ป.ป., **การวางแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ**, ออนไลน์, สืบค้นจาก
<http://www.unigang.com/Article/163> (2 มี.ค. 2557)
- อับดุลสุโก ดินอะ, ม.ป.ป., **การศึกษาบูรณาการ : แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอิสลาม**,
ออนไลน์, สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/blog/shukur> (5 มี.ค. 2557)
- อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2551, **การศึกษาในดินแดนมลายู**, รายงานโครงการประชุมทางวิชาการ เรื่อง มลายูกับรัฐ
ไทย ในมิติประวัติศาสตร์และอารยธรรมกับการสร้างความเป็นธรรม, โรงพิมพ์มิตรภาพ
- Said Nursi, *From the Risale-I Nur Collection: A Guide for Youth*, Sozlor publications